

A média szerepe a bíróságok munkájának befolyásolásában

Az alábbiakban egy olyan jelenségről szeretnék írni, amely nagymértékben jelen van társadalmunkban, és amely sok esetben akár meghatározó jelentőséggel is bír egy-egy adott helyzetre vonatkozóan. Teszem mindezt a teljesség igénye nélkül, ugyanis ez alkalommal csak a probléma legáltalánosabb jellemzőit kívánom érinteni.

Milyen szerepet játszik a média a bíróságok munkájának befolyásolásában?

Erre a kérdésre kerestem a választ a nagy nyilvánosság által ismert „temerini esettel” kapcsolatban. Viszonylag sokat foglalkozom az ügygel, és szilárd meggyőződésem, hogy a média jelentős mértékben befolyásolta az illetékes bíróságok munkáját, illetve a nagy nyilvánosság hozzáállását az esethez. Emberjogi aktivistaként szükségesnek tartom elítélni azt a felelőtlen, szenzációhajhász, sőt rosszindulatú hozzáállást, amelyet a szerb média tanúsított az ügyben, súlyos károkat okozva ezzel a gyanúsítottaknak (később elítélteknek). Sajnálatos, hogy a kezdetek kezdetén a gyanúsítottak nem rendelkeztek megfelelő jogi képviseléssel, ezért ezeket a káros hatásokat sem tudták kivédeni, vagy legalább az eljárás során enyhíteni. A kisebbségi magyar média újságírói igyekeztek óvatosan fogalmazni, és reálisan számoltak be az esetről, viszont az adott körülmények közepette senki sem merte megkockáztatni a rendőrség és az igazságszolgáltatás nyílt kritizálását a nyilvánvaló súlyos mulasztások és visszaélések miatt.

Akkor változott meg az újságírók viszonyulása az ügyhöz, amikor az újvidéki bíróság ki mondta az elsőfokú ítéletet, miszerint az öt fiatal összesen hatvanegy év börtönbüntetést

kapott - ekkor már a délvidéki magyar pártok is határozottabb álláspontot képviseltek, egyhangúlag elítélték a drákói ítéletet. (Talán az incidens megtörténte után is kritikusabbnak kellett volna lenniük érdekszervezeteinknek, és nem – a körülmények részletes ismeretének hiányában – a maximális büntetést követelni.)

Számos olyan eset ismert, amikor a különböző sajtóorgánumok által teremtett közhangulat (a gyanúsítottakkal szemben kialakult előítéletek és ellenzenv, a gyanúsítottak bűnösnek való elkönyvelése, stb.) kihatással van az igazságszolgáltatási szervek munkájára, és sok esetben éppen ennek hatására a reálisnál súlyosabb ítéletet hoznak.

A „temerini esetről” sajnos szinte minden ilyen negatív feltétel megteremtődött.

Ez a jelenség már az elsőfokú tárgyalásnál megmutatkozott, majd ezután végigkísérte az öt fiú sorsának alakulását a másodfokú ítéleten keresztül egészen a rendkívüli jogorvoslati kérelemig. Súlyos vétséget követtek el azok, akik már a bűntény körülményeinek kivizsgálása és a jogerős ítélet meghozatala előtt azt sugallták, hogy a fiatalemberek bűnösök, és a maximális börtönbüntetést érdemlik.

Ezzel a magatartással megsértették a gyanúsítottaknak az ártatlanság vélelméhez való jogát (Az Európai Emberi Jogi Konvenció 6. § (2) bekezdése kimondja, hogy minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell tekinteni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították).

Az újságírók legtöbbször szörnyetegnek, monstrumnak nevezik az öt fiataalt, az eset

kapcsán karóba húzásról beszélnek (kifejezetten károsnak tartom ezt a megfogalmazást, még ha szimbolikus jelentőségű is), és olyan dolgokat is az öt fiú számlájára írnak, amelyekről az eljárás során bebizonyosodott, hogy nem követték el. Ezzel szemben (a szerb nyelvű médiáról van szó) szinte alig találunk cikkezést a magyarkanizsai gyilkosról, aki szó szerint kivégezte áldozatát. A tudósításban, amit találtam, higgadt hangnemben nyilatkoznak az esetről (a gyilkos szándékainak elemzése és a cselekedet súlyossága helyett az enyhítő körülményeket taglalják, mégpedig azt, hogy a gyilkos kevésbé volt beszámítható állapotban, és hogy nem provokálta áldozatát). Mint később kiderült, másfél óra eltelt a testi inzultustól a gyilkosság elkövetéséig, tehát semmiképp sem beszélhetünk hirtelen felindulásról.

A „temerini esetről” pedig egyértelműen kiderült (ezt több tanú is állítja, akiket sajnos

nem tartott szükségesnek kihallgatni a bíróság, és nem is került a bírósági jegyzőkönyvbe ilyen bejegyzés), hogy Zoran Petrović provokálta a temerini fiatalokat. De ezek a mozzanatok már egy másik beszámoló tárgyát fogják képezni.

Összegzésül: a megdöbbentően súlyos ítélethez nagymértékben hozzájárult a szerb politikai pártok negatív propagandája és a média által teremtett „lincshangulat”, amely felkorbácsolta a kedélyeket és indulatokat generált. Ennek függvényében, a bíróság engedett a nyomásnak és úgymond eleget tett a többség akaratának (de emellett egyéb körülmények is fontos szerepet játszottak a drákói ítélet meghozásakor). Mindez természetesen nem igazolja a döntés létjogosultságát, sőt ez a történet a demokrácia súlyos hiányosságaira mutat rá, sok emberben megrendítette a jogállamiságba vetett hitet, félelmet és bizonytalanságot szült a délvidéki magyar polgárokban.

